

PLANTENWERKGROEP

--- NMC-Schijndel --- Natuurgroep Gestel ---

Plant van de maand mei 2026

Koolzaad

Algemeen

Wetensch. naam	Brassica napus L***.
Uitspraak	Bràssica nàpus
Familie	Brassicaceae(Cruciferae)/ Kruisbloemenfamilie
Geslacht	Brassica/Kool
Soort	Koolzaad
Plantvorm	Kruid. Hemicryptofyt****
Leefvorm	Tweejarig
Hoogte	60 tot 140 cm.
Wortel	Penwortel
Stengel	Rechtopstaand
Bladstand	Verspreid
Bladvorm	Langwerpig
Bladkleur	Blauwgroen
Bladrand	Gegolfd, ingesneden
Plant	Eénhuizig
Bloeiperiode	April – augustus
Bloeiwijze	Tros
Bloemtype	Tweeslachtig
Bloemkleur	Geel
Bloemvorm	Regelmatig
Kelkbladen	4
Kroonbladen	4
Meeldraden	6
Stijlen	1
Stempels	1
Vruchtbeginsel	Bovenstandig
Vrucht	Doosvrucht/hauw
Groeiplaats	Divers, waaronder wegbermen.

Foto 1. Koolzaad

Foto 2. Penwortel

Inleiding

Dit jaar kijk ik terug naar de plant die ik 10 jaar geleden beschreef, dat was het **Grasklokje**. Mijn gevoel dat in de inleiding van toen tot uiting kwam geldt nu nog: " *De wereld om je heen groeit als kind langzaam groter. Spannend wordt het als je zelf steeds wat verder van huis durft te lopen. Over de onverharde weg, met naastliggend fietspad, langs de spoorlijn ga ik nu verder dan onze eigen akker. Kruispunt over en over de grasweg verder tot waar die mooie blauwe klokjes staan. Dit zijn de eerst-*

gevonden Grasklokjes in mijn leventje. Die klompjes hebben me maar mooi daarheen gebracht". En nu heeft de te beschrijven plant een felgele kleur. **Koolzaad.** (Raapzaad is ook debet aan het gele geweld en zal daarom in deze bijdrage geregeld genoemd worden).

Naamgeving

Brassica. Het Griekse *prasikê* is eenvoudig gezegd *uitstekende groente.*

Napus. Dit betekent *raap* en zal naar de wortel van deze plant wijzen.

Koolzaad.

In het Fries, Frans, Duits en Engels noemt men de plant achtereenvolgens: Koalsied; Navet; Raps en Rape.

Plaatsing

Heukels** plaatst de plant in de Kruisbloemenfamilie, in het geslacht Kool en de soort Koolzaad. In dit geslacht worden verder vier andere soorten genoemd waaronder Raapzaad.

Beschrijving

Levensvorm. Koolzaad is (meestal) een tweekarig kruid en valt bij de indeling van Raunkiaer onder de Hemicryptofyten****. De plant zal tussen de 60 en 140 cm. hoog worden. (Raapzaad: 30 – 140 cm.)

Foto 3*.Stengeldoorsnede

Foto 4. Bloeistengel

Foto 5. Blauwgroen blad

Wortels. Koolzaad heeft een krachtige penwortel(foto 2). (Raapzaad: heeft 'n penwortel met bijwortels).

Stengel. De gevulde, ronde, rechtopgaande stengels zijn vertakt(foto's 3* en 4).

Bladeren. De blauwgroene(foto 5) bladeren(Raapzaad: onderste bladeren groen) zijn onbehaard(Raapzaad: behaard). De vorm zouden we langwerpig kunnen noemen. De bladranden zijn gegolfd en diep ingesneden. Er is een grote eindlob en de bladeren staan verspreid langs de stengel. Verder zijn de bladeren van koolzaad half stengelomvattend terwijl die van het Raapzaad stengelomvattend zijn.

Bloemen. De bloeiwijze(foto 4) van de plant is trosvormig. De bloeiende bloempjes komen hooguit op gelijke hoogte met de knoppen (foto 6). (Raapzaad: de bloemen komen boven de knoppen uit). De bloem heeft 4 kelk- en 4 kroonbladen(foto 7). Ook hier treden verschillen op tussen Koolzaad en Raapzaad, te weten: de kelkbladen van Koolzaad staan schuin af, terwijl die van Raapzaad horizontaal afstaan(foto 7* en 8*); de kroonbladen van Koolzaad overlappen

elkaar, terwijl die van Raapzaad dat niet doen. Er zijn 6 meeldraden: 2 kortere die naar buiten gekromd zijn en 4 langere(foto 9*).

Foto 6 .Bloeiwijze Foto 7* Koolzaadbloem Foto 8*. Raapzaadbloem Foto 9*. Koolzaadbloem
Vruchten. Zoals het de kruisbloemenfamilie betaamt vormen de vruchten de vorm van hauwen. De lijnvormige hauwen hebben een snaveltje van zo'n 5 tot 8 mm. (Raapzaad: De vrucht heeft een snavel van 1,5 tot 2,5 cm.).

Foto 10. Vrucht in ontwikkeling

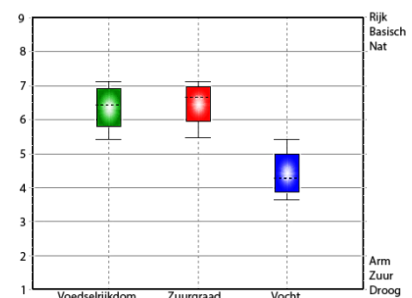
Foto 11*. Zaden, uiterst rechts het snaveltje

Groeiplaats

Bekijken we de groeiomstandigheden(zie ook afb.12*), dan zien we dat:

- het substraat voedselrijk zal zijn.
- de zuurgraad tussen 6 en 7 ligt.
- de plant een omgeving met gematigde/gemiddelde vochtigheid zoekt.
- de plant zich in een zonnige omgeving thuis voelt.

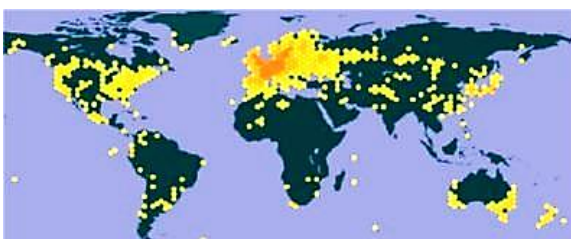
Koolzaad zul je allereerst op de akkervelden vinden, zowel oog als neus(aangename reuk) wijzen je dan de weg. Verder zijn ruderaal plaatsen, weg- en spoorbermen gebiedjes waar het Koolzaad zich zal handhaven.

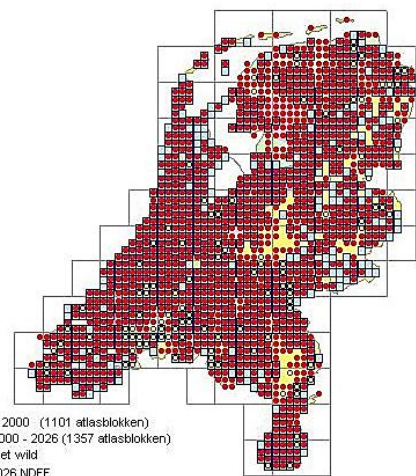
Afb.12*. Ecologische parameters

Verspreiding

Kaartje 13(onder) laat zien waar onze Plant van de Maand wereldwijd groeit. Zoemen we in op Nederland, dan geeft kaartje 14(rechts) van Floron aan waar de plant in Nederland voorkomt. Koolzaad wordt als ingeburgerd in de 17^e eeuw

vermeld. Op het kaartje zie je dat de plant wel in heel Nederland te zien is.

Toepassing

-Ga even op *Koolzaad* zoeken en je vindt veel uitgebreide beschrijvingen. In ieder geval is koolzaadolie wereldwijd van groot belang.

-Ik beperk me tot de aardige informatie uit het Cruijdeboek deel 5 van Rembert Dodoens die in 1554 schrijft: "*Cruyden, wortelen ende vruchten, die men in die spijsse ghebruuyckt*".

Tot slot

Deze maand sluit het ***Tot slot*** naadloos aan bij de ***Inleiding*** : "*De wereld om me heen is groter geworden en het aantal plaatsen waar die Grasklokjes me tegemoet straalden is bijna ontelbaar. En weer ga ik, nu over de verharde weg, zonder naastliggend fietspad, langs de spoorbaan. De akker is verdwenen, het kruispunt een rotonde en de grasweg is zeer verhard. Op de plaats waar de Grasklokjes dienen te staan duikt nu de Betuwe Spoorlijn onder de grond en tot hier heb ik juist, nu boven de nieuwe spoorlijn, gelopen. De schoenen hebben de Grasklokjes daar niet meer kunnen vinden*". Wel is er het geel van het Koolzaad. Daar kunnen we ook natuurplezier aan te beleven.

Tekst : Gerard te Dorsthorst

Afb. foto's: GtD(1,2,4,5,10,15); Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online(3,7,8,9,11,12); Saxifraga(6); GBIF(Global Biodiversity Information Facility) (13); Floron(14).

1.	Koolzaad	Schijndel	4 apr. 2026
2.	Penwortel	Schijndel	23 mrt. 2026
3.	Stengeldoorsnede	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
4.	Bloeistengel	Schijndel	4 apr. 2026
5.	Blauwgroen blad	Schijndel	23 mrt. 2026
6.	Bloeiwijze	Saxifraga – Rutger Barendse	
7*	Koolzaadbloem	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
8*	Raapzaadbloem	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
9*	Koolzaadbloem	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
10.	Vrucht in ontwikkeling	Schijndel	15 mei 2020
11*	Zaden – snaveltje	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
12*	Ecologische parameters	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
13.	Verspreiding wereldwijd	GBIF	
14.	Verspreiding Nederland	FLORON Verspreidingsatlas Vaatplanten	
15.	Slotfoto	Schijndel	4 apr. 2026

* <https://www.floravannederland.nl/planten/koolzaad>

* <https://www.floravannederland.nl/planten/raapzaad>

** Heukels' FLORA van Nederland. 24e druk. 2020.

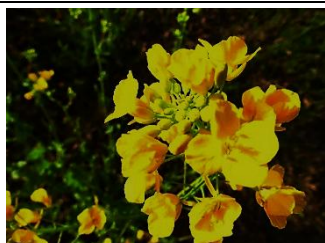
*** L. Carl von Linné (Carolus Linnaeus), Zweden, 1707 - 1778.

**** Hemicryptofyt: Plant met winterknoppen onder of iets boven de grond.

opm. 1. de Plant van de Maand is te vinden op:

<https://www.nmcschijndel.nl> en op: <https://www.natuurgroepgestel.nl>

2. mail: gerardtedorsthorst@home.nl

Slotfoto

